{भारतीयविद्वत्परिषत्} श्रेष्ठजीवनम् / the best life

Inbox
Search for all messages with label Inbox
Remove label Inbox from this conversation

Mahamaho. Subrahmanyam Korada

Thursday, December 14, 2023

Tue, Dec 12, 12:09 PM (2 days ago)

to bvparishat

नमो विद्वद्भ्यः
The subject is too vast to cover in a few pages. This is just an effort simply to show a path in this regard .

The term श्रेष्ठ can roughly be translated as 'noble' (roughly = without claim to accuracy) --

यद्यदाचरति श्रेष्ठः तत्तदेवेतरो जनः।
स यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥ **भगवद्गीता 3-21**

Other people do whatever a noble man does and the world follows the authority accepted by such a person (I am not taking the superlative - noblest). जनः - जातौ एकवचनम् - जनाः इत्यर्थः ।

Panini says - अतिशायने तमबिष्ठनौ (पा 5-3-55) -- अतिशायनम् = the best .

प्रशस्यस्य श्रः (पा 5-3-60) -- ज्य च , वृद्धस्य च (पा 5-3-61,62) -- श्रेष्ठः - ज्येष्ठः ।

प्रशस्यः = admirable / commendable .

The term ज्येष्ठः means the best or the eldest but rarely do we find it used in the sense of the best - even Patanjali in **महाभाष्यम्** prefers ज्यायान् to ज्येष्ठः in the sense of the best .

So you can say **श्रेष्ठजीवनम् or ज्येष्ठजीवनम्** -- the best life . If you say good life then one may think there is a better life and the best life .

Whatever is recommended in **आर्यसंप्रदाय / सनातनधर्म / शिष्टाचार is श्रेष्ठजीवनम् - the best life only** .

Peace of mind and comfort of body are the base of श्रेष्ठजीवनम् ।

In वेद the term शान्ति occurs frequently - it is recited thrice -- **ओम् शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः** at the end of every **शान्तिमन्त्र** / **उपनिषत् ।**

शंकराचार्य comments --

शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः इति त्रिर्वचनम् आध्यात्मिकाधिभौतिकाधिदैविकानां विद्याप्राप्त्युपसर्गाणां प्रशमनार्थम् (**शीक्षावल्ली - 1**) (also see **बृहद्विवरणम् of विद्यारण्य and**

beginning of सांख्यदर्शनम्) -- there are three kinds of दुःखs - आध्यात्मिकम् -- related to मनस् (कामक्रोध...) and शरीरम् (वातपित्त...) --- आधिभौतिकम् -- related to चोरवैरिसिंह etc. -- आधिदैविकम् -- related to वातवर्षातप etc. .

The utterance of the term शान्तिः for three times , is to thwart the three kinds of दुःखs that would hinder विद्याप्रप्ति that paves the way for मोक्ष ।

An audio file consisting of the popular **दशशान्तयः** recited by me(2006) is attached for those who are interested.

There are **अष्टौ आत्मगुणाः** enumerated in **गौत्मस्मृति (प्रश्नः 1 अध्यायः 8 सूत्रे 23 , 24)** --

अथाष्टौ आत्मगुणाः ।

दया सर्वभूतेषु क्षान्तिः अनसूया शौचम् अनायासः मङ्गलम् अकार्पण्यम् अस्पृहा इति ।

1.दया सर्वभूतेषु -- treatment of all beings with compassion - on a par with self .

2.क्षान्तिः -- having patience - not being angry even if hurt .

3.अनसूया -- free from envy .

4.शौचम् -- purity in terms of money - mind - speech and body .

5.अनायासः -- not taking up tedious tasks even if it is for धर्म ।

6.मङ्गलम् -- performing auspicious deeds and giving up inauspicious ones .

7.अकार्पण्यम् -- not accepting anything from anyone even when one is suffering from abject poverty .
8.अस्पृहा -- not being greed at others' things .
One should imbibe the आत्मगुणाः ।

मनुस्मृति (6-92) offers **धर्मलक्षणम्**--

धृतिः क्षमा दमो'स्तेयं शौचमिन्द्रियनिग्रहः ।
धीर्विद्या सत्यमक्रोधो दशकं धर्मलक्षणम् ॥
धृतिः = सन्तोषः to be happy always .
क्षमा = not taking revenge - patience .
दमः = composed even when there are causes of worry .
अस्तेयम् = not accepting unjustified wealth .
शौचम् = cleanliness of body .
इन्द्रियनिग्रहः = control upon sense organs .
धीः = तत्त्वज्ञानम् from शास्त्रs .
विद्या = ज्ञानम् |
सत्यम् = truthfulness .
अक्रोधः = not getting angry in spite of provocation .
The above ten are धर्मलक्षणम् (**कुल्लूकभट्टस्य व्याख्यानम् - मन्वर्थमुक्तावळी**) ।

In short , भगवद्गीता may be taken as a universal guide for श्रेष्ठजीवनम् ।

धन्यो'स्मि